

**Posudek oponenta disertační práce PhDr. Zuzany Fajtlové, DiS.
“Způsob spáchání trestného činu a jeho souvislost s vybranými osobnostními
charakteristikami pachatele”
předkládané v roce 2024 na Katedře psychologie Filozofické fakulty Univerzity
Karlovy**

I. Stručná charakteristika práce

Disertační práce se zaměřuje na analýzu vztahu mezi osobnostními charakteristikami pachatelů vražd a způsoby, jakými tyto činy spáchali. Kombinuje teoretické přístupy s empirickým výzkumem založeným na analýze znaleckých posudků z oboru klinické psychologie. Práce zkoumá různé aspekty vražedného jednání, včetně motivace, použitého násilí psychopatologických faktorů, přičemž se soustředí na rozšíření teoretických poznatků a ověření nových hypotéz. Přestože výzkum čelil některým limitům, jako je menší vzorek a omezený počet posudků, přinesl cenné poznatky o typologii pachatelů a motivaci vražd, což přispívá k hlubšímu porozumění této problematice v kontextu českého prostředí.

II. Stručné celkové zhodnocení práce

Celková úroveň práce je vysoká a prezentuje komplexní a metodologicky podložený přístup k analýze vztahů mezi osobnostními charakteristikami pachatelů vražd a způsoby spáchání těchto činů. Teoretická část práce poskytuje důkladný přehled relevantních psychologických, viktimologických a soudně lékařských aspektů, což vytváří pevný základ pro empirickou analýzu. Empirická část, založená na analýze znaleckých posudků, je z metodologického hlediska kvalitně zpracována, byla ovšem limitovaná omezeným počtem dostupných posudků, což omezilo možnosti užití statistických analýz. I přes tato omezení se autorce podařilo identifikovat některé nové statistické vztahy a přispět k pochopení motivace pachatelů výše zmíněných násilných činů. Práce celkově odpovídá odborným standardům.

III. Podrobné zhodnocení práce a jejích jednotlivých aspektů

1. Struktura argumentace

Práce je obecně dobře strukturovaná a výklad je většinou srozumitelný. Autorka se věnuje komplexnímu tématu vztahu mezi osobnostními charakteristikami pachatelů a způsobem spáchání vraždy. Přestože se práce zabývá odbornými a komplexními tématy, autorka se snaží o jasné vysvětlení, které je často podporováno relevantními teoriemi a výzkumy. Na některých místech by však mohly být odborné termíny a koncepty vysvětleny podrobněji, např. termín „motivace odmítnutí“.

2. Formální úroveň práce

Práce je strukturovaná a logicky uspořádaná, což přispívá k její přehlednosti. V textu jsou jasně vymezené hlavní body, a každý oddíl se zdá být zaměřen na konkrétní aspekt problematiky. Například teoretická část začíná obecným přehledem, následovaným podrobným rozbořením jednotlivých témat, jako jsou typologie vražd a motivace. To pomáhá čtenáři pochopit, proč se jednotlivé části textu objevují v daném pořadí a jak přispívají k dosažení celkového cíle práce.

Autorka práce jasně a srozumitelně formuluje své argumenty, což přispívá k celkové koherenci textu a usnadňuje čtenáři sledování hlavní myšlenkové linie práce.

Práce je dále dobře členěná a systematická, což usnadňuje orientaci v textu. Nadpisy i podnadpisy jsou jasně vymezené a struktura kapitol je logická. Nicméně v některých částech by bylo dobré více zdůraznit, jak jednotlivé oblasti přispívají k dosažení celkového cíle práce. Například závěrečné kapitoly by mohly více reflektovat, jak výsledky výzkumu odpovídají na výzkumné otázky a hypotézy stanovené na začátku.

Co se týče celkového cíle, práce se zřetelně zaměřuje na analýzu vztahů mezi osobnostními charakteristikami pachatelů a způsobem páchaní vražd. Cíl práce je tedy jasně definován.

3. Práce s prameny či s materiálem

Práce se sekundárními prameny, včetně literatury a studií tuzemských i zahraničních autorů, je vcelku přehledná a systematická. Autorka využívá relevantní odborné publikace a články, které tvoří dobrou podporu pro teoretický rámec a kontext výzkumných otázek.

Co se týče práce s primárními prameny, práce s nimi je provedena metodicky správně, přičemž je kladen na detailní analýzu a interpretaci posudků.

Metodologie sběru materiálu je v zásadě koherentní. Autorka se opírá o znalecké posudky a následnou analýzu dat. Nicméně některé části metodologie by mohly být podrobněji vysvětleny, např. jakým způsobem byly konkrétně vybírány kategorie proměnných pro analýzu dat a jak byly kódovány. Přesné postupy sběru a analýzy dat by měly být jasně dokumentovány, aby čtenáři bylo umožněno lépe pochopit, jak byly výsledky získány.

Analýza dat byla provedena metodicky správně, přičemž byly, kromě jiného, použity deskriptivní statistiky a shluková analýza. Některé kroky by mohly být více odůvodněny, aby bylo zřejmé, proč byla použita právě shluková analýza a jak konkrétně přispěla k odpovědím na výzkumné otázky. Způsob sběru a zpracování dat odpovídá výzkumné otázce a testovaným hypotézám.

Interpretace výsledků je obecně dobře podložena empirickými daty a prameny. Nicméně by bylo vhodné, kdyby některé interpretace byly podloženy konkrétnějšími údaji z analýzy, aby bylo jasné, jakým způsobem výsledky podporují nebo zpochybňují teoretický rámec, např. jak konkrétní výsledky v oblasti motivace pachatelů podporují nebo rozporují teoretické modely, které byly diskutovány v teoretické části práce.

4. Vlastní přínos

Autorka v práci efektivně přetavuje primární i sekundární prameny do nového organického celku, čímž vnáší do tématu vlastní pohled. Práce tedy určitě není pouhým mechanickým kompilátem. Výzkum zahrnuje originální analýzu vztahů mezi osobnostními charakteristikami pachatelů a způsobem spáchání vražd, což je jasně patrné z empirické části práce. Autorka nejenže kriticky zhodnocuje dostupnou literaturu a studie, ale také přidává vlastní empirické údaje získané prostřednictvím analýzy znaleckých posudků. Tím přináší nové poznatky do teoretického rámce a ukazuje, jak tyto poznatky mohou být prakticky aplikovány. V práci je zřetelná snaha o syntézu různých přístupů a teorií, což přispívá k hlubšímu porozumění zkoumaného tématu.

IV. Dotazy k obhajobě

1. Můžete prosím podrobněji popsat metodu shlukové analýzy užitou ve výzkumu, a jaké byly její hlavní výhody a omezení?
2. Jakým způsobem by mohly být řešeny limity výzkumu v podobně zaměřených budoucích studiích?
3. Jaké jsou podle Vás hlavní etické výzvy při výzkumu násilné kriminality a jak by měly být řešeny?

V. Závěr

Předložená disertační práce splňuje požadavky kladené na disertační práci, a proto ji doporučuji k obhajobě a předběžně ji klasifikuji jako prospěla.

10.8.2024

Jméno a podpis: PhDr. Petra Skřivánková, Ph.D.